

Felt 3 Sørøya

FINNMARKSKOMMISSJONENS KONKLUSJONER OM RETTIGHETSFORHOLDENE I FELT 3 SØRØYA ER NÅ KUNNGJORT.

GENERELT OM FELT 3

Feltet består av all grunn på Sørøya som ble overdratt til Finnmarkseiendommen (FeFo) da finnmarksloven trådte i kraft (1. juli 2006).

Kommisjonens konklusjoner bygger på alminnelige rettsprinsipper om rettighetserverv ved langvarig bruk (hevd, alders tids bruk eller liknende grunnlag). For at en utøvd bruk skal gi grunnlag for erverv av rettigheter, må den være langvarig og sammenhengende, ha hatt et visst omfang, og bygge på en beskyttelsesverdig oppfatning om at bruken er et utslag av en rettighet.

På 1700-tallet var Sørøya – i motsetning til resten av Finnmark – fullt ut underlagt kongemaktens eierådighet. Senere har staten fradelt til dels store eiendommer på øya til private. Kommisjonen har konkludert med at den øvrige grunnen i dag er eid av FeFo. Øyas lokalbefolkning har imidlertid opparbeidet selvstendige kollektive rettigheter til blant annet beite i utmark, jakt på og fangst av småvilt, fiske i ferskvann og multeplukking. Det foreligger også en selvstendig bruksrett til reindrift i feltet. Både lokalbefolkningens og reindriftenes rettigheter må utøves innenfor rammene av relevant lovgivning, blant annet finnmarksloven og reindriftsloven.

De saksforholdene konklusjonene bygger på, er beskrevet i rapporten. Konklusjonene er enstemmige med unntak av at Kjell Næss har et annet syn enn flertallet når det gjelder laksefiske i sjø.

Kommisjonens konklusjoner kan bringes inn for Utmarksdomstolen for Finnmark innen 16. april 2015.

LOKALBEFOLKNINGEN I FELTET

Kommisjonen legger til grunn at lokalbefolkningen på Sørøya har opparbeidet kollektive bruksrettigheter til bufebeite i utmark, torvstikking, jakt på og fangst av småvilt, fiske i ferskvann, sankning av egg og dun og multeplukking. Lokalbefolkningen har også opparbeidet rettigheter til andre bruksmåter, blant annet sankning av rekved. Rettighetene har grunnlag i alders tids bruk. De er i dag i hovedsak regulert i finnmarksloven, men er ikke stiftet av denne.

I likhet med andre selvstendige bruksrettigheter i utmark er lokalbefolkningens rettigheter beskyttet mot opphevelser og omfattende innskrenkninger. Rettighetenes selvstendige grunnlag begrenser også FeFos rådighet ved at rettighetene ikke kan disponeres på en måte som fortrenger lokale brukere på Sørøya fra deres tradisjonelle høstingsområder. Lokalbefolkningens rettigheter er ikke eksklusive, men den bruken som utøves på Sørøya av andre har ikke et selvstendig rettsgrunnlag ved siden av finnmarksloven. Andres bruk har derfor ikke det samme rettsvernet som den lokale bruken.

AKKARFJORD BYGDELAG

Kommisjonen har vurdert innmeldt krav fra Akkarfjord bygdelag om erverv av en kollektiv eiendomsrett eller eksklusiv bruksrett til FeFo-grunnen nordøst på Sørøya, nord for linjen mellom Oterbukta og Saksfjorden. Kommisjonen legger til grunn at den befolkningen som sogner til det området kravet gjelder, har ervervet en fortrinnsrett til utmarksressursene i området. Retten har grunnlag i alders tids bruk og er en rettsbeskyttet kollektiv bruksrett. Det er ikke ervervet rettigheter ut over dette, i form av eksklusive bruksrettigheter eller en kollektiv eiendomsrett.

FOR MER INFORMASJON:

www.finnmarkskommisjonen.no

Telefon: 78 92 64 40

finnmarkskommisjonen@domstol.no

SJØLAKSEFISKE MED FASTSTÅENDE REDSKAP

Flertallet (Gauslaa, Heggelund, Magga og Pedersen) konkluderer med at retten til sjølaksefiske med faststående redskap har et selvstendig rettsgrunnlag ved siden av loven. Dette innebærer at retten er beskyttet mot opphevelser og omfattende innskrenkninger. Videre må FeFo ved tildeling av lakseplasser unngå at lokale brukere fortrenses fra sine tradisjonelle fiskeområder. Mindretallet (Næss) anser ikke sjølaksefiske som en selvstendig rettighet, men som en rettighet som har sitt grunnlag i finnmarksloven. Han er imidlertid enig med flertallet i at det lokale sjølaksefiske har opparbeidet seg en beskyttelsesverdig posisjon.

En samlet kommisjon legger til grunn at det ikke er ervervet særlige rettigheter til sjølaksefiske i feltet ut over det som følger av finnmarksloven.

REINDRIFT

Kommisjonen konkluderer med at det – slik reindriftsloven § 4 forutsetter – foreligger en alminnelig kollektiv bruksrett til reindrift på den delen av grunnen på Sørøya som er reinbeiteområde etter reindriftsloven. Retten har grunnlag i alders tids bruk og har det innholdet som reindriftsloven angir. Rettens selvstendige karakter innebærer at den, på samme måte som lokalbefolkningens rettigheter, er beskyttet mot opphevelser og omfattende innskrenkninger. Siidaandelshaverne i reinbeitedistrikt 19 har andel i bruksretten innenfor distriktsgrensen, men uten at retten ligger eksklusivt til disse.

INDIVIDUELLE RETTIGHETSKRAV

Kommisjonen har begrenset sine vurderinger av spørsmålet om individuelle rettighetserverv til de kravene som er meldt inn for kommisjonen. En del av kravene har falt utenfor kommisjonens mandat, blant annet fordi de ikke gjelder FeFo-grunn.

Larine Johnsen med familie har fremmet krav om rett til reindrift på den sørvestre delen av Sørøya. Familien avviklet driften i 2005, men hadde før dette i over 100 år drevet helårs reindrift i området. Kommisjonen legger til grunn at familiens reindriftsrett fortsatt er i behold, og at den har andel i den alminnelige kollektive reindriftsretten som foreligger på Sørøya. Innenfor den kollektive retten har familien fortrinnsrett til reindrift i de områdene den tradisjonelt har brukt.

Familien har også andel i den bruksretten som er ervervet i og omkring Øyfjord-området på den sørvestre delen av Sørøya. Denne bruksretten kan på samme måte som den bruksretten som foreligger i Akkarfjord-området anses som en fortrinnsrett for den befolkning som har tilhørighet til området. Johnsen-familien har derimot ikke fått medhold i sitt krav om erverv av eiendomsrett til gnr. 10, bnr. 1, fnr. 4 i Hasvik kommune. Vilkårene for hevdserverv anses ikke oppfylt.

Johan Anders Bongo har fremmet krav om å få stadfestet rett til helårlig reindrift på den nordøstre delen av Sørøya. Kommisjonen legger til grunn at etterkommerne etter Johan Johansen Bongo, som startet helårs reindrift på den nordøstre delen av Sørøya i 1952, har en fortrinnsrett til reindrift på denne delen av øya. Johan Anders Bongo har andel i denne retten.